

JAARVERSLAG 2022

ONAFHANKELIJKE KLACHTENCOMMISSIE POLITIE EENHEID DEN HAAG

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2022. In dit jaar is gaandeweg onze gebruikelijke wijze van (fysieke) zittingen weer teruggekeerd zij het dat de mogelijkheid van een digitale/hybride zitting een welkome aanvulling is en blijft. De zaken lijken wat ingewikkelder geworden en kosten meer tijd, zowel qua voorbereiding als de zitting zelve. Wel lijken de zaken in absolute aantallen wat af te nemen. Ook doet zich een aantal aandachtspunten voor waarvoor ik verwijs naar het verslag. Onze bezetting hebben wij gelukkig met drie uit kunnen breiden. Afkomstig uit politie en zorg. Dit met het oog op te verwachten vertrekken alsook een verminderde inzetbaarheid van sommigen.

Ik dank op deze plaats mijn collega's voor hun inzet. Onze vicevoorzitter Verena Sebel verdient hierbij een extra vermelding. Maar dat geldt ook, onverminderd, voor onze secretaris Heidy Burghout.

mr. J. van der Groen
voorzitter

Inhoudsopgave

1. Samenvatting	4
2. Samenstelling en werkzaamheden klachtencommissie	6
3. Klachtbehandeling in de eenheid Den Haag	9
4. Aanbevelingen en aandachtspunten 2022	11
5. Functioneren politie 2022	13
6. Nationale ombudsman	16

1. Samenvatting

Werkzaamheden commissie

In 2022 heeft de commissie in verband met de door de overheid opgelegde coronamaatregelen tot april 2022 zaken op alternatieve wijze, zoals digitaal en/of schriftelijk afgehandeld. In april heeft de commissie haar reguliere zittingen weer kunnen hervatten. De afhandelingstermijn van zaken door de commissie bedroeg gemiddeld veertien weken.

Klachtbehandeling in de eenheid Den Haag

In 2022 werden 27 klachten ter advisering aan de commissie overgedragen. Elke klacht kan een of meerdere klachtelementen bevatten. In 2022 waren dit in totaal 107 klachtelementen. In 74 van de 107 in 2022 behandelde klachtelementen (69%) achtte de commissie de klacht ongegrond. De commissie vraagt blijvend aandacht voor het houden van bemiddelingsgesprekken. In 2022 viel op dat klager vaak afzag van een gesprek. Tijdens de hoorzittingen bleek achteraf in een aantal gevallen een dergelijk gesprek in een eerdere fase van het klachtproces al tot tevredenheid van klager had kunnen leiden. Prijzenswaardig was een aantal voor de hoorzitting meegekomen leidinggevenden dat na afloop alsnog in gesprek gingen met klagers. De in 2022 door de commissie beoordeelde geweldshantering achtte zij allemaal professioneel en daarmee ongegrond. In alle gevallen was sprake van een opgemaakte geweldsmutatie. De door de commissie uitgebrachte adviezen werden allen door de politiechef overgenomen. De door de commissie gedane aanbevelingen zijn door hem ter harte genomen en eenheidsbreed en/of districtelijk uitgezet.

Aanbevelingen en aandachtspunten

- **Het niet opnemen van een aangifte.**
De commissie vraagt opnieuw aandacht voor het niet/danwel bemoeilijken van het doen van (tegen)aangifte. De ruimte voor uitzonderingen op de verplichting een aangifte op te nemen is beperkt. Hoewel het begrijpelijk is dat de burger wordt gewezen op de haalbaarheid van een eventuele vervolging, is de afspraak dat moet worden voorkomen dat de opvatting van de politie inzet wordt van een discussie met een persoon die aangifte wenst te doen.
- **Informatieverstrekking.**
Naar aanleiding van haar bevindingen in 2022 vraagt de commissie aandacht voor het al dan niet uitreiken van de 'Mededelingen van rechten aan de verdachte'. In de processen-verbaal aanhouding verdachte staat standaard de opmerking dat deze folder voorafgaand de voorgeleiding is uitgereikt, maar toch bleek niet altijd even duidelijk of dit daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. In geval van een minderjarige verdachte bleek de folder niet gedeeld met de ouders en waren zij er ook niet op gewezen.
- **Kwetsbare verdachten.**
Extra aandacht vraagt de commissie voor kwetsbare verdachten. Hieronder wordt verstaan minderjarige verdachten in de leeftijd van 12 tot 17 jaar en meerderjarige verdachten van 18 jaar en ouder met een verstandelijke beperking, een cognitieve functiestoornis of een psychische stoornis. Zij vraagt om bij een minderjarige en de ouder(s) te verifiëren of zij bekend zijn met de voorwaarden die gelden voor het aanwezig zijn bij het verhoor. Bij mensen met een hersenaandoening, dit valt in de categorie cognitieve functiestoornis, adviseert de commissie altijd overleg te plegen met de politiearts en de uiteindelijke beslissing goed te registeren. Als laatste vraagt de commissie nog aandacht voor laaggeletterden en analfabeten. Zij hebben moeite of kunnen de folder 'Mededelingen van rechten aan de verdachte' zelfs helemaal niet lezen. De commissie beveelt derhalve aan alle bureaus met ophoudkamers en/of cellen naast de folder(s) te voorzien van zogenaamde infographics.

Functioneren politie

- **Bevoegdheden.**
Bevoegd en geheel conform procedure en wet- en regelgeving gehandeld wil nog niet zeggen dat er geen andere en daarmee minder ingrijpende mogelijkheden zijn. De commissie adviseert ter plaatse goed te kijken naar de feiten en omstandigheden en daarbij de verschillende perspectieven in ogenschouw te (blijven). Uitgangspunt is en blijft het niet onnodig ingrijpen in het leven van de burger en altijd te kiezen voor het minst bezwarende middel om het beoogde doel te bereiken.
- **Bejegening.**
Daar het meeste contact van de politie bestaat uit interactie met de burger zijn klachten over bejegening niet uitzonderlijk. In de klachten uit 2022 betrekking hebbend op controles, bekeuringssituaties en aanhouding achtte de commissie het politietoedreden professioneel. De commissie adviseert ook bij burenc conflicten onpartijdig en daarmee professioneel te blijven. Ook vraagt zij bij een uitgevoerde controle het handelen (ongevraagd) te blijven uitleggen.
- **Privacyschending.**
De commissie vraagt extra aandacht voor het verstrekken van informatie aan derden. Het onrechtmatig verstrekken van informatie raakt niet alleen de legitimiteit van de politie, maar kan ook zorgen ook voor een behoorlijk schadepost.
- **Persvrijheid**
Met het oog op de bijzonder positie van de journalist en de persvrijheid beveelt de commissie aan de 'Leidraad over de positie van de pers bij politietoedreden' eenheidsbreed onder de aandacht te brengen. Dit mede daar zij heeft geconstateerde dat kennelijk onvoldoende bekend is welke rechten en plichten een journalist heeft bij politietoedreden.
- **Arrestantenbehandeling**
De in 2022 ingediende klachten over het onvoldoende rekening houden met de medische conditie van de ingesloten achtte de commissie ongegrond, daar in alle gevallen de politiearts was geconsulteerd. Dit geldt ook voor de ingediende klachten over het niet verstrekken van eten en drinken. Enkel het ongevraagd laten openstaan van de toiletdeur en het ontbreken van de mogelijkheid de handen te wassen na het toiletbezoek achtte de commissie gegrond. De commissie benadrukt nogmaals het belang van goed registreren van alle handelingen bij ingesloten.

Nationale ombudsman

In 2022 ontving de politie-eenheid Den Haag 1588 klachten. De Nationale ombudsman ontving in 2022 157 klachten betreffende het politietoedreden van de eenheid Den Haag. De Nationale ombudsman bracht in 2022 5 rapportbrieven en 2 rapporten uit inzake klachten betreffende de eenheid Den Haag. Twee rapportbrieven betroffen door de commissie behandelde zaken uit respectievelijk 2016 en 2022 en oordeelde de Nationale ombudsman conform het advies van de commissie de klachten niet gegrond. Van de gepubliceerde rapporten betrof alleen 1 door de commissie behandelde zaak over vermeend binnentreden en oordeelde de Nationale ombudsman begrip te hebben voor het optreden van de politie, maar oordeelde dat er geen noodzaak was om gelijk door te stappen. De Nationale ombudsman vond dat in dit geval gewacht had kunnen op een machtiging tot binnentreden en oordeelde hiermee contrair het advies van de commissie en de beslissing van de politiechef de klacht als zijnde gegrond.

2. Samenstelling en werkzaamheden van de klachtencommissie

2.1. Leden

voorzitter	: de heer mr. J. van der Groen – senior rechter
vicevoorzitter	: mevrouw mr. drs. V.M.L. Sebel – medewerker wetenschappelijk bureau Hoge Raad en secretaris Adviescommissie afgesloten strafzaken
lid	: de heer mr. R.B. Gelens – strategisch manager ontwikkelen, organisatie en innovatie bij Reinaerde
lid	: mevrouw mr. drs. M.M. de Jonge – projectleider Leren en Ontwikkelen rijksbreed programma (ministerie van BZK)
lid	: de heer dr. H.G.J. Hoedemaker – arts
lid	: de heer G.L.J.M. Kleijberg – voormalig politiecommissaris
lid	: mevrouw H. Gasmi – GGZ- jeugdspecialist en mediator
lid	: de heer J. Nieuwstraten – voormalig politiecommissaris
lid	: de heer mr. J.P.Matze – afdelingshoofd Inkoop, contractmanagement en Juridische Zaken bij Logius, Ministerie van BZK

2.2. Werkzaamheden

Net als voorgaande jaren werden de eerste maanden van 2022 gedomineerd door COVID-19 (het coronavirus) en de door de overheid genomen maatregelen om besmettingen en verspreiding van het virus te beperken dan wel te doen stoppen. Voor de commissie betekende dit dat zij wederom tot april 2022 geen reguliere hoorzittingen kon houden. Dit conform de oproep van het kabinet om zo veel mogelijk thuis te werken, zo min mogelijk reisbewegingen te maken en contact met anderen te beperken. De voorzitter heeft bij die beslissing acht geslagen op gezondheid en veiligheid van alle betrokkenen bij het klachtproces.

Om het klachtproces niet verder te vertragen werden door de commissie alternatieven bedacht om klager en de betrokken politieambtenaren op een verantwoorde en veilige manier te kunnen horen en zo alsnog de klachten af te handelen. Bij de keuze van alternatieven werd gelet op het verantwoord delen van eventuele vertrouwelijke informatie en de privacy van alle betrokken partijen. Klagers werd de mogelijkheid geboden hun klacht geheel schriftelijk of digitaal met behulp van MS Teams af te handelen. Vanaf april 2022 werden de beperkende maatregelen in verband met COVID-19 afgeschaald en kon de commissie weer starten met het houden van reguliere zittingen. Daar het digitaal afhandelen van een klacht een goed alternatief is gebleken, werd aan klagers deze optie ook na april 2022 aangeboden. Een enkeling maakte gebruik van deze mogelijkheid.

In 2022 zijn de twee, op verzoek van klagers, opgeschorte zaken uit 2020 en 2021 alsnog afgehandeld. Klagers accepteerden met het opschorten van hun klacht de hierdoor ontstane significante vertraging. Alle hoorzittingen, dus ook de schriftelijke en digitale zittingen, vonden plaats volgens het vastgestelde rooster in wisselende samenstelling. In 2022 werden alsnog zeven zaken op alternatieve wijze afgehandeld: geheel schriftelijk en/of een digitale hoorzitting via MS Teams.

De commissie kreeg in 2022 zevententwintig zaken ter advisering aangeboden. Door een van de klagers werd de klacht ingetrokken en is de zaak teruggedaan naar de klachtencoördinator. Drie zaken werden eind december 2022 in behandeling genomen en zijn ingepland voor januari 2023. In totaal bracht de commissie in 2022 zesentwintig adviezen uit aan de politiechef (inclusief de twee nog openstaande en op verzoek van klagers opgeschorte zaken uit 2020 en 2021).

De politiechef is in 2022 niet afgeweken van de door de commissie uitgebrachte adviezen. De door de commissie in de adviezen gedane aanbevelingen zijn allen door hem ter harte genomen.

2.3. Cijfermatig overzicht

Totalen dossiers	aantal
Openstaande dossiers 31-12-2021	2
Ontvangen dossiers 2022	27
Ingetrokken door klager 2022	1
Afgehandeld tweede fase	25
Openstaand 31-12-2022	3

- De nog openstaande klachten uit 2021 betroffen klachten die op verzoek van klager zijn opgeschort.
- De nog openstaande klachten uit 2022 zijn in december 2022 in behandeling genomen en staan in 2023 ingepland voor behandeling.

Overzicht aantal afgehandelde klachten districten/diensten in 2022	aantal
Den Haag Zuid	6
Den Haag West	5
Leiden Bollenstreek	3
Westland / Delft	3
DROS	3

- Districten en diensten met 2 of minder afgehandelde klachten zijn in dit overzicht niet meegenomen.

Vergelijking 2020-2022 Cijfermatig	2020		2021		2022	
Aantal klachten binnengekomen	25		26		27	
Aantal klachten afgehandeld	25		31		26	
Aantal klachten nog niet afgehandeld	7		2		3	
Aantal klachtrubrieken gegrond	13	20%	32	32%	29	27%
Aantal klachtrubrieken niet gegrond	37	58%	62	62%	74	69%
Aantal klachtrubrieken geen oordeel	13	20%	6	6%	4	3%
Aantal klachtrubrieken niet ontvankelijk /niet bevoegd	1	1%	0	0%	0	0%
Aantal klachtrubrieken afgehandeld	64		100		107	

- Het aantal binnengekomen klachten is berekend vanaf 1 januari van ieder boekjaar.
- De klachtrubrieken gaan over de door de commissie in 2022 uitgebrachte adviezen. Hier kunnen ook klachten zitten uit eerdere boekjaren.

2.4. Meest voorkomende klachtrubrieken afgehandeld in 2022

De meeste klachten bevatten één of meerdere klachtrubrieken. Uit de in 2022 uitgebrachte adviezen blijkt dat de meest voorkomende klachtrubrieken in 2022 zijn: Onjuiste en/of onvoldoende actie (26), Bejegening / houding / gedrag (16), Geweld (10), Informatieverstrekking (10), Privacyschending (7), Het niet opnemen van aangifte (7), Vrijheidsbeneming (6) en Objectiviteit (5).

Onjuiste en/of onvoldoende actie is een containerbegrip en omvat verschillende vormen van optreden van de politie. Voorbeelden daarvan zijn het bij een controle zonder toestemming zonder mondkapje plaatsnemen op de rijdersstoel van klager, het onnodig lang parkeren van de politiebuis voor de woning van klager, het ten onrechte opmaken van een Veilig Thuis melding naar aanleiding van een eenzijdige melding van de ex-partner, het voorbijgaan aan de bijzonder positie van journalisten door de politie en het niet ingrijpen van de politie bij een vermeende bedreiging.

2.5. Afhandelingstermijnen in 2022

In 2022 is de behandeltermijn van het moment van binnenkomst van het klachtdossier bij het secretariaat van de klachtencommissie tot en met het uitbrengen van het advies aan de politiechef gemiddeld veertien weken.

Dit tijdsverloop heeft nog deels te maken met de omslachtige manier waarop de alternatieve behandeling van klachten ook dit jaar moest plaatsvinden. Tevens zijn op verzoek van klagers in verband met gezondheidsredenen en/of vakantie zaken opgeschort. Dit leidde tot een langere gemiddelde afhandelingstermijn en geeft hiermee een oneigenlijk beeld. Over het algemeen ligt de afhandelingstermijn van binnenkomst tot en met het uitbrengen aan het advies aan de politiechef tussen de zes en elf weken.

3. Klachtbehandeling in de eenheid Den Haag

Het aantal klachten aangeboden ter behandeling in de tweede fase (de commissie) lijkt zich sinds 2021 te hebben gestabiliseerd. De klachten lijken echter wel steeds complexer te worden qua materie, maar ook omvangrijker door aanwezigheid van beeld- en geluidmateriaal.

De commissie constateert (nog steeds) dat een aantal van de haar aangeleverde klachtdossiers, samengesteld tijdens de eerste fase, iets aan kwaliteit hebben ingeboet. De commissie wijt dit deels aan het overlaten van het op schrift zetten van de zienswijzen van de betrokken politieambtenaren door leidinggevenden op de basisteams, niet zijnde klachtbehandelaren. In enkele gevallen zorgt de wijze van vastleggen in vraag en antwoord tot summierere uitspraken van de betrokken politieambtenaren, waarbij bijvoorbeeld voorbij wordt gegaan aan de aanleiding van het politieoptreden. Opmerkingen en aannames over klagers, zoals of iemand al dan niet nog werkzaam is in een bepaalde functie, dienen achterwege te blijven. Tevens komt steeds vaker voor dat de commissie na afloop van een hoorzitting nog nader onderzoek dient uit te voeren om meer duidelijkheid te verkrijgen in een zaak. Dit heeft in aantal zaken te maken met het niet meenemen van zienswijzen van alle bij een klacht betrokken politieambtenaren en/of het onderbelicht laten van een deel van de klacht. Aangezien een incident zich soms maanden geleden heeft afgespeeld, blijkt het lastig om na zo'n lange tijd de benodigde informatie alsnog boven water te krijgen. De commissie vraagt hier extra aandacht aan te schenken, daar dit een ongewenste afbreuk doet aan de professionaliteit van de afhandeling van klachten in de eerste fase.

In 2022 zijn 74 van de 107 klachtelelementen door de commissie als ongegrond beoordeeld: een percentage van 69%. In 2021 was dat percentage nog 62%. In 2022 onthield de commissie zich in vier gevallen van een oordeel. In alle vier de gevallen was sprake van een een-op-een verhaal en was niet meer te achterhalen wat zich precies had afgespeeld of wat precies was gezegd.

Hierna zal de commissie ingaan op een aantal van haar bevindingen voor wat betreft de klachtbehandeling in 2022.

3.1. Bemiddelingsgesprek

Ook in dit jaarverslag vraagt de commissie aandacht voor het bemiddelingsgesprek tijdens de klachtbehandeling in de eerste fase. Het is de commissie opgevallen dat hoewel aangeboden klagers vaak geen gebruik wensen te maken van deze mogelijkheid. In de zesentwintig door de commissie behandelde zaken blijkt dat in totaal tien keer geen bemiddelingsgesprek heeft plaatsgevonden. Tijdens de hoorzitting gaven klagers als reden hiervan af te zien op aanraden van hun behandelaar/vertegenwoordiger. Ook zijn klagers een enkele keer heel stellig dat hen geen bemiddelingsgesprek is aangeboden, terwijl de schriftelijke correspondentie met de klachtbehandelaar dit tegenspreekt. De commissie prijst derhalve het optreden van de meegekomen leidinggevenden van de betrokken politieambtenaren die tijdens en na de hoorzitting klagers aanboden om met een kop koffie (alsnog) in gesprek te gaan. Deze constructieve houding leidt hopelijk tot meer wederzijds begrip en vormt een waardevolle bijdrage aan het herstel van vertrouwen: een van de doelen van de klachtprocedure. De commissie heeft haar bevindingen onder de aandacht van de klachtencoördinator gebracht met de vraag of bij klagers geverifieerd kan worden of zij het doel van het bemiddelingsgesprek hebben begrepen en of gecontroleerd kan worden dat inderdaad geen gebruik wordt gemaakt van deze gelegenheid.

3.2. Beoordeling geweld

De politie is bevoegd bij het uitoefenen van haar taak geweld te gebruiken. Indien geweld is gebruikt wordt dit gemeld bij de hulpofficier van justitie die beoordeelt of het geweld geregistreerd moet worden, dan wel kan volstaan met een geweldsmutatie. Is sprake van een geweldregistratie dan wordt het door de politie gebruikte geweld via een interne routing getoetst door de commissie geweldsaanwending van de betreffende politie-eenheid. De in 2022 door de commissie behandelde geweldsklachten betroffen geweldsmutaties en zijn niet in behandeling geweest bij de commissie geweldsaanwending.

Onder het klachtelement geweld valt niet alleen het gebruik van fysiek geweld, maar ook het gebruik van de aan de politie toegekende geweldsmiddelen, zoals handboeien, pepperspray, de wapenstok en het vuurwapen. De door de commissie behandelde klachten (10) over het gebruik van geweld in 2022 gingen over het gebruikte fysieke geweld bij aanhoudingen en het gebruik van handboeien in dezelfde zaken. De commissie beoordeelde het gebruikte geweld in alle klachten als professioneel en de klachten daarmee niet gegrond.

3.3. Opvolging adviezen

In 2022 heeft de politiechef alle adviezen van de commissie overgenomen. Alle beslissingen van de politiechef worden in afschrift aan de betrokken sectorhoofden c.q. diensthouders aangeboden. Hen wordt uitdrukkelijk gevraagd de beslissing onder de aandacht van de betrokken politieambtenaren te brengen.

4. Aanbevelingen en aandachtspunten van de commissie over 2022

Mede om recht te doen aan de twee uitgangspunten van klachtbehandeling, namelijk het herstel van vertrouwen en het leren van klachten, heeft de commissie in 2022 een aantal aanbevelingen gedaan en aandachtspunten naar voren gebracht in haar adviezen. Een aanbeveling kan een individuele zaak betreffen, maar kan ook eenheids- of korpsbreed zijn.

Alle aanbevelingen zijn overgenomen door de politiechef. De commissie wordt regelmatig geïnformeerd over het doorvoeren van de aanbevelingen en aandachtspunten binnen de organisatie.

De commissie vertrouwt erop dat het opvolgen van de aanbevelingen terug te zien zal zijn in het klachtproces.

In dit hoofdstuk volgt een bloemlezing uit de aanbevelingen en aandachtspunten van de commissie in 2022.

4.1. Niet opnemen (tegen)aangifte

De commissie vraagt opnieuw aandacht voor het niet kunnen doen danwel het bemoeilijken van het doen van aangifte. In 2022 werden van de zeven ingediende klachten vier klachten gegrond verklaard. In alle gevallen ging het over het doen van een tegenaangifte, waarbij in twee gevallen het een aangehouden verdachte betrof. De commissie constateert dat de politie (te) terughoudend is bij het doen van een tegenaangifte met als uitleg dat een aangehouden verdachte vaak hiermee schermt. In de door de commissie beoordeelde zaken gaven klagers van tevoren of tijdens het verhoor aan aangifte te willen doen tegen de andere partij. In geval van een ZSM-zaak blijkt het achteraf nog aangifte doen niet zo zinvol daar vaak een officier van justitie al een beslissing heeft genomen in de zaak. Door het niet snel genoeg opnemen van de tegenaangifte wordt de burger belemmerd in de mogelijkheid om zijn procedurele kansen te benutten en daarbij voor een eerlijke gang van zaken te zorgen. In deze gevallen had dan namelijk ook de beoogde aangever als verdachte gehoord dienen te worden. Daarbij merkt de commissie op dat ruimte voor uitzondering op de verplichting een aangifte op te nemen beperkt is. Bij twijfel kan een officier van justitie worden gevraagd een standpunt in te nemen. Mocht de officier van justitie beslissen niet tot vervolging over te gaan, dan heeft de burger nog de mogelijkheid zijn beklag hierover bij het gerechtshof te doen (artikel 12 Sv). De commissie twijfelt niet aan de deskundigheid van de politieambtenaren. Het is terecht dat de burger gewezen wordt op de haalbaarheid van een eventuele vervolging om zo geen valse verwachtingen te wekken. Men dient er echter voor te waken dat dit leidt tot een discussie tussen de burger en de politie. Dit is niet alleen de opvatting van de commissie, maar ook de Nationale ombudsman benadrukt dat te allen tijde moet worden voorkomen dat de opvatting van de politie inzet wordt van een discussie met de persoon die aangifte wenst te doen.

In de drie gevallen waarin de klachten ongegrond werden verklaard zijn klagers verwezen voor het doen van aangifte en/of door de politie benaderd voor het opnemen van de aangifte. In deze gevallen was het klager zelf die het opnemen van de aangifte bemoeilijkte door bijvoorbeeld geen nadere informatie te willen geven en/of het maken van een afspraak bemoeilijkte.

4.2 Informatieverstrekking

In 2022 klaagde men tien keer over het niet of niet voldoende verstrekken van informatie door de politie. De politie dient ervoor te zorgen dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt, volledig en duidelijk is. Zij verstrekt alle informatie, gevraagd en ongevraagd, over (procedurele) handelingen en procedurele kansen die de burger kunnen raken. In zes zaken achtte de commissie de klachten ongegrond, zoals het niet informeren van de familie. In deze casus was familie van klager aanwezig bij de aanhouding en was het klager die aangaf geen derden in kennis te willen stellen. Ook is het de commissie niet gebleken dat bij een andere casus klager niet is gewezen op zijn recht op een kosteloze advocaat. De reden dat de commissie toch de aandacht vraagt voor dit onderwerp is het al dan niet uitreiken van de 'Mededelingen van rechten aan de verdachte'. In de processen-verbaal aanhouding verdachte staat standaard de opmerking dat deze folder voorafgaand de voorgeleiding is uitgereikt. Het is niet altijd even duidelijk of dit daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. De commissie vraagt dan ook aandacht voor het verstrekken van deze folder. In het geval van een minderjarige verdachte bleek de folder niet gedeeld te zijn met de ouders en bleken zij er ook niet op zijn gewe-

zen. De commissie achtte in deze casus de informatieverstrekking tekortgeschoten, mede daar op geen enkel moment geverifieerd is of de voorwaarden van de insluiting voldoende bekend waren bij de minderjarige verdachte en zijn ouders en/of juist zijn begrepen.

4.3. Kwetsbare verdachten

De commissie vraagt in dit jaar extra aandacht voor de kwetsbare verdachten.

Onder kwetsbare verdachte wordt verstaan minderjarige verdachten in de leeftijd van twaalf tot achttien jaar en meerderjarige verdachten van achttien jaar en ouder met een verstandelijke beperking, een cognitieve functiestoornis of een psychische stoornis.

Met deze categorie verdachten dient zorgvuldig om te worden gegaan. In het geval van de zestienjarige verdachte oordeelde de commissie dat onvoldoende rekening is gehouden met het welzijn, de kwetsbaarheid en de specifieke behoefte van iemand van deze leeftijd. De ouders werden niet geïnformeerd dat hun kind langer vastgehouden werd op de het politiebureau, kind en ouders waren onvoldoende en/of niet geïnformeerd over de keuze om naast de verplichte advocaat ook een ouder bij het verhoor te vragen en het verblijf op het politiebureau is niet zo kort mogelijk geweest. Met name het laatste is deels te wijten aan een kennelijk onvoldoende kundige advocaat op het gebied van het jeugdstrafrecht, echter dat neemt niet weg dat ook de politie hier een eigen verantwoordelijkheid heeft. De commissie constateerde overigens dat in deze casus verder aan alle wettelijk voorwaarden, zoals het auditief opnemen van het verhoor, is voldaan.

Met cognitieve functies¹ wordt bedoeld functies die te maken hebben met het verwerken van informatie, waarneming, concentratie, geheugen, taalgebruik etc. Het niet tijdig (h)erkennen van kwetsbaarheid kan grote consequenties hebben, zoals het afleggen van niet-waarheidsgetrouwe of onvolledige verklaringen of het afstand doen van bepaalde rechten zonder begrip van de gevolgen daarvan². In deze casus had klager een niet-aangeboren hersenaandoening. Een niet-aangeboren hersenaandoening valt in de categorie cognitieve functiestoornis. De politiearts was bij klager langsgeweest en bleek bekend met de aandoening van klager. Tevens werd door de politiearts medicatie voorgeschreven voor de extreme hoofdpijn van klager. Een en ander brengt mee dat het de vraag was of het wenselijk was om klager onder deze omstandigheden en zonder advocaat te horen. Dit los van alle zorg die door de betrokken politieambtenaar in acht is genomen. Bij twijfel adviseert de commissie de politie om in voorkomende gevallen zelf het initiatief te nemen en overleg te plegen met de politiearts en de uiteindelijke beslissing goed te registreren.

Onder kwetsbare verdachten kunnen tevens mensen worden gerekend die laaggeletterd of zelfs analabeet zijn. Dergelijk mensen zullen uit schaamte dit niet gauw laten merken. Dit heeft echter wel consequenties zoals bijvoorbeeld het niet kunnen lezen van de uitgereikte folder 'Mededelingen van rechten aan de verdachte' en de eigen verklaring. In deze casus bemerkte de verhorende politieambtenaar dat klager moeilijk kon lezen en besloot vervolgens bij wijze van uitzondering een kopie van zijn verklaring mee te geven in zijn cel. Echter dit is ook voor deze categorie mensen niet te lezen hetgeen ook geldt voor de folder. De commissie beveelt aan om voor de kwetsbare verdachten naast de folder(s) met tekst ook te zorgen voor de aanwezigheid van een infographic³ op alle teams waar arrestanten al dan niet tijdelijk verblijven.

¹ <https://www.rijnstate.nl/aandoening-en-behandeling/cognitieve-stoornissen/>

² College van de rechten van de mens: advies (On)beperkt deelnemen aan het strafproces Advies modernisering Wetboek van Strafvordering, juli 2018.

³ Infographic: een afbeelding in combinatie met tekst en illustraties.

4. Functioneren politie in 2022

De behandeling van de klachten in 2022 heeft niet gewezen op structurele tekortkomingen in het functioneren van de politie. Wel gaven sommige klachten een indicatie van zaken die extra aandacht van de eenheid nodig hebben.

5.1. Bevoegdheden

Bevoegd en geheel conform procedure en wet- en regelgeving gehandeld wil nog niet zeggen dat er geen andere en daarmee minder ingrijpende mogelijkheden waren. De commissie wijst in dat kader op de keuze over te gaan tot aanhouding bij drie casussen. Bij een daarvan was sprake van een langdurig burencflict. De commissie beseft dat dit lastige zaken zijn met pesterijen over en weer. De politie heeft in dit soort zaken een beperkte rol, zoals het proberen te bemiddelen. Pas bij gepleegde strafbare feiten zal de politie repressief dienen op te treden. Bij de tweede casus betrof het een incident tussen onbekenden, waarbij beide partijen binnen een minuut naar de politie belden. In beide voorbeelden werd degene die als eerste belde en die aangaf aangifte te willen doen als basis genomen voor het verdere optreden. De commissie constateerde dat de politie onvoldoende oor had voor de verklaringen van de klagers. Ook leek het gedrag van klagers, die nogal geëmotioneerd reageerden, medebepalend te zijn geweest voor de beslissing om al dan niet aan te houden. Dit geldt ook voor de derde casus waar sprake was van een verkeersincident. De commissie stelde vast dat ter plaatse onvoldoende gekeken is naar de veronderstelde feiten en tevens onvoldoende de verschillende perspectieven in ogenschouw zijn genomen.

De commissie achtte voornoemd politioptreden in strijd met het evenredigheidsvereiste. Uitgangspunt is om niet onnodig in te grijpen in het leven van de burger en altijd te kiezen voor het minst bezwarende middel om beoogde doel te bereiken.

In deze zaken en nog drie andere zaken, waarbij de politie niet overging tot aanhouden, maar wel ter plaatse kwam naar aanleiding van een melding, viel het de commissie op dat de eerste die melding maakt van een incident, bij het verder afhandelen van het incident enige voorrang lijkt te genieten. In alle gevallen bleek dat het perspectief van de andere partij die iets (ongeveer een minuut) later melding maakte van het incident, onvoldoende mee werd genomen. Mogelijk kan bij het aanrijden naar een incident ook deze informatie tijdig en duidelijk(er) gedeeld worden, zodat al onderweg overleg kan plaatsvinden hoe te handelen ter plaatse.

Op verzoek van de commissie vond op 25 oktober 2022 onder leiding van een bedrijfsvoeringsspecialist van het Operationeel Centrum (OC, voorheen meldkamer) een rondleiding plaats op de afdeling OC. Aansluitend volgde nog een presentatie over het delen van informatie bij meldingen, waarbij de bevindingen van de commissie werden gedeeld.

5.2. Bejegening / houding / gedrag

Klachten over bejegening zijn niet uitzonderlijk daar het meeste contact van de politie bestaat uit interactie met de burger. Vergeleken met 2021 is het aantal klachten over bejegening in 2022 (16) ongeveer gelijk gebleven met het aantal in 2021 (17). Van dit aantal achtte de commissie in vier zaken de klacht gegrond. In drie gevallen ging het om een starre houding van een van de betrokken politieambtenaren bij het ter plaatse komen naar aanleiding van een burencflict. Een vierde zaak betrof een controle. Klager bleek te voldoen aan het door het slachtoffer opgegeven signalement en werd ondanks zijn vragen echter niet geïnformeerd over de reden van de controle, waarmee de commissie de klacht gegrond achtte.

De als niet gegrond beoordeelde klachten gingen voornamelijk over de bejegening van de politie tijdens controles, bekeuringssituaties en aanhoudingen. In deze casussen (12) achtte de commissie het politioptreden professioneel en de klachten daarmee ongegrond.

5.3. Privacyschending

De commissie vraagt in dit jaarverslag expliciet aandacht voor de klachtrubriek privacyschending. In 2022 behandelde de commissie zeven zaken met betrekking tot dit onderwerp. In drie zaken achtte de commissie de klacht ongegrond. Het betrof onder andere de zichtbaar ten overstaan van winkelend publiek zijnde toegang tot de arrestantenafdeling (inmiddels is dit bureau niet meer in gebruik). In de tweede zaak ging het over het mogelijk fotograferen van het rijbewijs van klager door derden. Hoewel dit niet kon worden aangetoond, plaatste de commissie wel de kanttekening hier scherp op te letten. In de derde zaak ging het over het intern bespreken van de klacht op het team en plaatste de commissie de kanttekening hier zorgvuldig en prudent mee om te gaan. Van de door de commissie vier als gegrond beoordeelde klachten betrof een klacht het bespreken van de aangifte in de publieksruimte van het politiebureau. Een tweede zaak betrof het verstrekken van persoonsgegevens ten behoeve van een winkelverbod aan een vermeende beveiligingsambtenaar, terwijl het incident niet in de winkel had plaatsgevonden. De twee andere als gegrond beoordeelde klachten betrof in beide gevallen het informeren van werkgevers van respectievelijk de klager zelf en die van de tegenpartij. Privacy is een kostbaar goed en derhalve beschermt door wet- en regelgeving⁴. Hoewel uiteindelijk in beide gevallen het gesprek met de werkgever niet heeft plaatsgevonden, acht de commissie de intentie alleen al discutabel. Niet alleen tast het schenden van de privacy de legitimiteit van de politie aan, maar kan dit voor de politie een behoorlijke schadepost opleveren. Dit blijkt uit een in 2022 door een klager ingesteld rechtszaak bij de Rechtbank Den Haag (ECLI:NL:RBDHA:2022:8279, uitspraak op 2 maart 2022), waarbij de rechter oordeelde dat de politie zich niet aan de voorwaarden geldend bij een incidentele verstrekking heeft gehouden (onrechtmatige daad) en de politie veroordeelde tot een (forse) schadevergoeding in verband met de door de eiseres geleden immateriële schade. De commissie wijst gelet op dit vorenstaande op het belang van kennis van de voorwaarden bij (incidentele) verstrekkingen. Bij twijfel is het aan te raden het voornemen te bespreken met de privacyfunctionaris(sen), die op dit gebied deskundig zijn.

5.4. Persvrijheid

Naar aanleiding van een klacht over het beperken van de persvrijheid door de aanhouding van een journalist vraagt de commissie in dit jaarverslag aandacht voor de bijzondere positie van journalisten. De journalist had een afgezet terrein betreden waar de Technische Eenheid bezig was met het losmaken van een zich vastgeketende (aangehouden) en gewond geraakte demonstrant. De commissie constateerde tijdens de behandeling van de zaak dat de betrokken politieambtenaren onvoldoende bekend waren met de rechten en plichten van een journalist die in bezit is van de sinds 1980 officieel erkende Landelijke Politieperskaart (LPP). Het door de politie zich beroepen op de privacy van de demonstrant is onjuist. Het is namelijk de journalist die, samen met de hoofd- en eindredactie, verantwoordelijk is voor de ethische afweging tot het filmen en fotograferen van bijvoorbeeld slachtoffers. Ook is een journalist zelf verantwoordelijk voor diens veiligheid. Een LPP is echter ook geen vrijbrief en het ontslaat een journalist nog niet van de verplichting, indien noodzakelijk, aan een vordering van de politie te voldoen. De commissie oordeelde dat mede in het licht van de persvrijheid in deze casus de politie voor een minder ingrijpend middel dan aanhouden had kunnen kiezen. Met het oog op de bijzondere positie van de journalist en de persvrijheid beveelt de commissie aan de 'Leidraad over de positie van de pers bij politieoptreden' eenheidsbreed onder de aandacht te brengen en met name de onderdelen van de politie die geregeld in contact komen met deze beroepsgroep, zoals de specialistische teams, de Mobiele Eenheid, de Technische Eenheid en de hulpofficieren van justitie, hiervan kennis te laten nemen.

⁴ De burger mag van de politie verwachten dat zij de grondrechten van burgers respecteert, waaronder het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, zoals bedoeld in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) en artikel 10 van de Grondwet. Hoewel iedereen recht heeft op privacybescherming, kan dit recht bij wet worden beperkt. Een voorbeeld van zo'n wet is de Wet politiegegevens (Wpg), die - gebaseerd op artikel 10 van de Grondwet - het mogelijk maakt om politiegegevens te verwerken voor de uitvoering van de politietaken. Tevens biedt deze wet mogelijkheden om gegevens te verstrekken aan andere instanties en maatschappelijk belanghebbenden dan politie en justitie.

5.5. Arrestantenbehandeling

Ook in 2022 behandelde de commissie een aantal klachten (4) waarin arrestantenbehandeling een onderdeel van de klacht betrof. Twee klachten betroffen het niet of onvoldoende rekening houden met de medische conditie van de ingeslotenen. De commissie achtte de klachten ongegrond daar uit de stukken bleek dat de politiearts in beide gevallen gelijk was geconsulteerd. Ook de klacht over het niet verstrekken van eten en drinken achtte de commissie ongegrond daar het klagers keuze was om de hem aangeboden broodmaaltijd te weigeren. Deze klachten laten het belang van goed registreren zien van de handelingen bij ingeslotenen vooral als sprake is van medische klachten en het kunnen verantwoorden dat hier zorgvuldig mee om is gegaan.

Het doorknippen van een touwtje om de pols achtte de commissie conform de ten behoeve van de veiligheid van politie en ingeslotenen opgestelde huisregels. Enkel voor het ongevraagd open laten staan van de toiletdeur tijdens gebruik en het niet kunnen handenwassen na afloop van het toiletbezoek, achtte de commissie de klacht gegrond.

5. Nationale ombudsman

De politie-eenheid Den Haag ontving in 2022 in totaal 1588 klachten. Hiervan zijn 1475 klachten in 2022 afgehandeld in de eerste fase. Van deze in 2022 in de eerste fase binnengekomen klachten zijn in 2022 7 ter advisering aan de commissie overgedragen. De overige 20 door de commissie in 2022 behandelde klachten betroffen zaken uit 2021 en ouder. Gelet op de redelijk consequent terugkerende aantallen, kan worden gesteld dat ieder jaar nog geen twee procent (1,7%) van de klagers verzoeken hun klacht voor te leggen aan de politiechef en ter advisering aan de commissie worden overgedragen.

Als een klager zich niet kan vinden in het oordeel van de politiechef kan men zich wenden tot de Nationale ombudsman. De Nationale ombudsman doet onderzoeken af door middel van interventie, een rapportbrief of een rapport. In 2022 wendden zich 157 klagers tot de Nationale ombudsman betreffende klachten over politieoptreden in de eenheid Den Haag. Van dit aantal werden 57 klager terugverwezen naar de politie-eenheid met het verzoek eerst de klacht daar te laten onderzoeken. In 75 zaken werden klagers doorverwezen naar de andere instanties. En in 20 zaken bleek een interventie de oplossing.

In 2022 publiceerde de Nationale ombudsman na onderzoek 2 rapporten betreffende klachten over het politieoptreden in de eenheid Den Haag en werd in 5 gevallen het onderzoek afgesloten door middel van een rapportbrief. Voor wat betreft de door de commissie ter advisering ontvangen zaken, werd een van de zaken uit 2021 afgesloten met een brief dat de Nationale ombudsman de klacht niet in behandeling nam. In een van de zaken uit 2022 ontving klager een rapportbrief. In deze in 2022 door de commissie behandelde klacht oordeelde de Nationale ombudsman conform de commissie dat hoewel de vraagstelling naar klagers mentale gezondheid in het kader van de hulpverlening iets genuanceerder had gekund, maar dat dit de klacht nog niet gegrond maakte. Ook de klacht over de niet gelukkig geformuleerde vraagstelling van de commissie achtte de Nationale ombudsman niet gegrond. Een andere klager ontving in 2022 eveneens een rapportbrief. Dit betrof een door de commissie behandelde zaak uit 2016. Conform de commissie oordeelde de Nationale ombudsman de klacht als zijnde ongegrond.

In 2022 bracht de Nationale ombudsman een (1) rapport uit (2022-094, 3 mei 2022) betreffende een door de commissie in 2020 behandelde klacht over vermeend binnentreden. De Nationale ombudsman achtte de zorgen van de politie naar aanleiding van de huiselijk geweld melding in een woning waarin kleine kinderen aanwezig zouden zijn begrijpelijk en prijzenswaardig, maar was van oordeel dat er geen sprake was van een noodsituatie. Hiermee oordeelde hij dat met de toegang tot de woning zonder toestemming van de bewoner en zonder machtiging het huisrecht van die bewoner is geschonden. De Nationale ombudsman oordeelde de klacht gegrond en ging hiermee contrair het advies van de commissie en de beslissing van de politiechef.

Het tweede door de Nationale ombudsman uitgebracht rapport uit 2022 (2022-049, 8 maart 2022) is een in de eerste fase afgewezen zaak op grond van gering belang (artikel 9:8 lid 2 Algemene wet bestuursrecht) en is derhalve niet bij de commissie in behandeling is geweest. De Nationale ombudsman oordeelde dat het niet in behandeling nemen niet in overeenstemming met het vereiste van luisteren naar de burger is en te lichtvaardig is besloten de klacht af te wijzen. Na onderzoek werd vervolgens de klacht over de bejegening van klager door de Nationale ombudsman als behoorlijk en daarmee niet gegrond verklaard.

Voor zover de commissie bekend hebben 2 klagers van de in 2022 in behandeling genomen zaken een verzoek tot nader onderzoek gedaan bij de Nationale ombudsman. De uitkomst van de afhandeling van deze zaken door de Nationale ombudsman is (nog) niet bekend gemaakt.